

domini millesimo quadringentesimo septuagesimo primo. Német-Lípcsén, Invocavit vasárnapján (márczius 3), az Úr 1471. esztendejében.

Ezen czéhszabályokat Illésházy Gáspár 1643-ban és I. Lipót király 1688-ban megerősítette. I. Lipót megerősítésének eredetije az Országos Levéltárban, neoregestrata acta, fasc. 151., nr. 10. alatt őriztetik.

Az eredeti szöveget másolta :

Dr. Kárffy Ödön.

Fordította :

Dr. Kováts Ferencz.

KASSA VÁROS HÁMORÁNAK ÉS MÉRŐHIVATALÁNAK SZÁMADÁSA 1603-BÓL.¹⁾

I. A régi maradványok és inventarium.

100 mázsa vas.
 800 » zoll (hüvely) sin.
 500 » középsin.
 106 » jósin.
 2 mázsa acél (Stahl).
 13¹/₂ mázsa ólom.
 11 mázsa és 90 font gelét (edény-máz).
 74 font faggyu.
 2 pancél pléh.
 7 mázsás súly (a mivel mértek).
 1¹/₂ » »
 1¹/₄ » »
 2 db. nyom mindenik 15 fontot.
 1 » » » 10 »
 1 » » » 7¹/₂ »
 1 » » » 7 »
 1 » » » 6 »
 1 » » » 4 »
 1 » » » 3 »
 1 » » » 2 »
 2 » » » 1 »
 2 » » » 1¹/₄ »
 1 nagy mérő.
 1 közép »
 1 pléh hacke = lemezvágó.

II. Az eszközök a hámorban és a nagyobb kovácsműhelyben.

1 fuvó.
 1 réz-suerniss (szákllyavas).
 17 fogó feszítő gyűrűkkel.

¹⁾ E hámor ma is megvan s Kassa-Hámor a neve.

- 1 vasrúd.
- 1 werkring.
- 1 vend kalapács (vizi kalapács).
- 2 üllő.
- 2 véső.
- 1 vasnyújtó.
- 2 strachel (vasrud),
- 1 közép és 1 kis mérő.
- Egy 15 fontos súly.

III. A kis kovácsműhelyben.

- 1 fúvó.
- 2 üllő.
- 1* szarvasüllő (hornambos).
- 1 kis üllő.
- 1 szögvas (racknadeisen).
- 3 perl (pöröly).
- 1 seitenschlag.
- 1 szerszámkalapács.
- 3 schrenkmaisel (véső).
- 2 stempelhens (bélyegző).
- 1 durchschlag (lyukasztó).
- 2 unterstempel (aljkalapács).
- 3 plätzhamer (kis pöröly).
- 1 kohlhauen (szénvonó).
- 1 eslefel (mertítő kanál).
- 1 rittmeisel (véső).
- 3 nageleisen (szegfejkészítő, szegfejező).
- 1 lösspis (tűzpiszkáló nyárs).
- 2 lochring.
- 11 spanring (agykarika).
- 13 seier zangen (tűzfogó).
- 1 kohlwisch (tűzélesztő csutak).

IV. A hámor körül lévő tárgyak, melyek a kereskedelemhez tartoznak.

- 2 vert, vasazott meritő.
- 2 pár saroglya, agyaghordó.
- 2 közönséges saroglya, agyaghordó.
- 1 szénkosár.
- 1 töltő hordó.

V. A hámorban a hegyen lévő bányá elött.

- 145 hilstein (vasércz, vaskő).
- 26 fuvar szén.
- 55 frt 30 d. ára fa az erdőben.
- 4 kocsiló.
- 2 szekér.

- 2 szánka („mit schlafen“).
1 „strohlat“ kaszával (szecskavágó).

VI. A hegyen.

- 30 vasszűrő.
4 puszker (pöröly).
6 handferst v. feintel (kézipöröly).
1 rückstang (feszítőrúd).
2 ékhalapács.

VII. A restantiák eladásából való bevétel.

- A 100 mázsa restantia vasból eladtunk 60 mázsát és 102 fontot, mázsája 2 frt, összes 121 frt 70 d.
A város szükségére kaptak 32 mázsát és 48 fontot.
A hámor szükségére 6 mázsa 90 fontot.

Zollschin elszámolása.

- A 800 zollschinből eladtunk 599 darabot, dbját 14 d.-jával.
A város szükségére elvitt 171 sint a városi sáfár és Pál kovács.
A hámor szükségére felhasználtunk 30 sint.

A közsépsinből eladtunk

- az 500 mázsából 460-at, 10 denárjával = 46 frt.
A város szükségére 40 darabot.

A jó sinből.

- A 100 darab restantiából 85 drbot 7 dénárjával, 5 f. 9 d. értékben.
A város parancsnoka és Pál kovács elvittek 15 sint.

A 2 mázsa aczélból

- eladtak 215 fontot 4 denárjával, összesen 8 f. 60 denárért. A hámor szükségére fordítottak 25 fontot.

Az ólomból

- 13¹/₂ mázsát eladtak 4 f. 80 d., összesen 64 f. 80 d.

Gelétből (edénymáz).

- A 11 mázsa és 90 font restantiát az összesen eladták 4 f. 80 d.-jával, összesen 56 f. 40 d.-ért.

Páncélpléh

- a két maradék páncélpléhet eladtuk 1 frtért.

Szekérlő.

- A szekérlő megbetegedett, tehát eladtuk 7 f. 50 d.
Ezen maradék tesz összesen 395 f. 81 d.

VIII. A hámorban kovácsolt és vásárolt és ismét eladott vas, valamint mindenféle sin, ólom, gelét, acél és egyéb ily dolgokért bevettünk:

Ezen évben a kassai hámorban kovácsoltak 315 mázsa 36 fontot, ebből eladtunk 205 fontot, mindeniket 2 frtjával; tesz..... 410 frtot

Továbbá *Rohl Antal* eladott ez évben 242 mázsa vasat 1 f. 75 d.-jával, mi eladtuk 2 frtjával, összesen ..... 60 f. 50 d.

Zollschin.

A kassai hámorban ez évben kovácsoltak 70 zollschint, minden párt belőle 12 dénárért, az összet..... 8 f. 40 d.

Anton Rohltól 170 zollschint per 10 d. vettük, eladtuk 14 d.-jával, összesen ..... 6 f. 80 d.

Középsint.

Ezen évben a kassai hámorban 30 kovácsoltak és egyet 10 dénárért, összesen ..... 3 f.

Vettünk *Rohl A.-tól* ez évben 816 középsint, 8 d., eladtuk 10 d.-jával.

Kovácssint,

a csetnekitől 600-at 5 dénárjával és eladtunk 7 dénárjával, összesen ..... 12 frtjával

Acélt.

Vettünk ez évben 1 mázsát 3 frtért, eladtuk 4 f. 80 d.-ért, haszon ..... 1 f. 80 d.

Ólom.

Egy *krakkóitól* 11 mázsa ólmot, 3 frtjával, eladtuk 4 f. 80 d., összesen ..... 19 f. 80 d.

Gelét

egy eperjesitől vettünk 1 mázsa gelétet 3 frtjával 47 d. s eladtuk 4 f. 80 ..... 14 f. 63 d.

Az összes bevétel 553 f. 25 d.

Az egész összeg tesz 949 f. 6 d.

IX. Készpénzkiadások.

Rohl Antaltól előre 1604-re 130 zollschint vettünk 10 dénárjával, tesz ..... 13 f.
Rohl Antaltól 470 zollschin per 11 d., összesen ..... 51 f. 70 d.
Rohltól 200 középsint ..... 16 f.
A csetnekitől 100 kocsisint p. 5 d. .... 5 f.
A » 1 mázsa acélt p. 5. d. .... 3 f.
A *krakkóitól* újból készletre a többihez 10 mázsa ólmot p. 3 f. 40 d. .... 34 f.
Gelétet 11 mázsát p. 3 f. 50 d. .... 38 f. 50
» 45 fontot p. 12 d. .... 5 f. 40
A mérőház irnokának 1 évre ..... 26 frtot

Több napszámot tartottunk, kik a mérőházban segítettek a mérésnél és ólmot vágtak	2 f.	
Ólomvágó eszközért		33 d.
Utazásért <i>Eperjesre</i> , hol ólmot és geléket vettek, <i>Metzenzéf</i> re vasért	4 f.	

Mindenféle kiadások.

A kassai hámorra kőbányára és egyéb szükségletekre:

Két kötőrőnek ez évben 103 hilstein törésért, egyért 60 d., összesen	61 f. 80 d.
--	-------------

Smier (kenőcs).

16 font à 20	3 f. 20
--------------	---------

Kocsikenőcsöt

a hocsiszolgának vettünk 2-szer	1 f. 44 d.
Fehér és veres agyag (lamb)	1 f. 80
Favágás	60 d.

Összesen 68 f. 84 d.

Szén

Apr. 1-től máj. végéig:

Andreas Libezeit 16 fuvar.

Péter és Mihály Steyer 33 fuvar.

Tary Jakab 18 fuvar.

Összesen 85 fuvar à 55 d., összesen 46 f. 75 d.

Andreas Schinay és *Tamás Prihovszky* 42 fuvar à 60 d. 25 f. 20 d.

Szept.—nov. végéig az előbbiknek és *Murányi György*-nek 114 fuvar à 55 d. 62 f. 70 d.

Fuvarra összesen 134 f. 65 d.

Tamás Prihaszky és *Andreas Schandy* 36 fuvar à 60 = 21 f. 60 d.

A durvakovácsoláshoz

1 szénkihordónak 14 napra 1 frt.

A vasfúrónak (eisen pleseren), ki a kemenczét megcsinálta, 1 frt.

A mint tavasszal belefogtunk a kovács munkába, a következő munkásoknak hetenkint fizettünk:

A durva munkás kovácsnak (grobschmid)	2 f. 25
A fütőnek	1 f. 70
Vizadónak	1 f.
Vasfúrónak	2 f.
Segédjének	1 f. 20
stieberredernek (kerekhajtó)	1 f. 70
A vízárók és szén őrzőjének	60 d.

Hetenkint összesen 10 f. 50 d.

Április 20-tól máj. 18-ig 4 hétért 42 f.

Ismét oly heti bérrel dolgoztak egész okt. 6-ától nov. 13-ig 5 hétig = 52 f. 50.

A szénkihordónak 1 f. 50.

Sört vettünk 2 f.

A kis kovácsműhelyre egész éven át kiadtunk kocsigyártónak az új kerekért 16 f. 10 d.

Igáért 2 f. 75 d.

A német és magyar szijgyártónak 8 f. 75.

A kötélgyártónak kosár kötélért és posta kötélért 1:17.

Láng György vett egy fekete lovat a hámorba 19 f.

György uram „reutklepper“ 25 f.

Építési költségek:

Apr. 2. egy ácsot fogadtunk, hogy a vitzartót (kasten) kijavítsa 4 f.

Egy ácsnak, ki egy vízárkot a nagy kovács műhely mellett smerdlinggel kitapasztotta 2 f. 25.

Viztartó elkészítéséhez 28 vastagabb és keskenyebb deszkát 11 et 9 d.-jával, 17-et 8 dénárjával, összesen 2:35 d.

A vízárkokhoz vettünk 64 swerdinget 3 dénárjával 1:92 d.

1200 lécszövet 2:40.

A durvakovács műhely egy részének felfalazása ?

Favágás.

A múlt évi restantia 55 f. 30, ehhez járul még 20 f. 30 d.

Utiköltség 16 frt.

Kocsisoknak.

4 lovas kocsi 52 f. 54 d. egy évre.

Egy másik Benedek nevű kocsisnak jan. és febr.-ra 8 frt.

Két fuvar 27 mázsa vas befuvározásért 2 f. 70 d.

Zabért.

49 köből zabért, köble 40 d. = 29:40 d.

80 » » » 60 d. = 48.

121 k. zab » 7:5 d. = 90:70.

Szénáért.

3 fuvar széna à 95 d. = 2:85.

1 kazal szénát vettünk befuvározásával együtt 2:33 d.

Különbéle kiadások:

1 napszamos, ki a széna befuvározásánál segített 10 napra = 1:20 per 12 d.

Útjavítás 95 d.

Szénégetőknek új szénberakó hely készítése és a régi kijavítása 1 frt.

Apróságok 70 d.

Strigl (kötél?) 7 d.

Köső 48 d.

Fuvaroköltség 40 d.

Üllő javítás 17 d.

Szénhordó kosár javítás 80 d.

Fűkaszálás 42 d.

Új „hilért“ 60 d.

6 deszka 60 d.

1 $\frac{1}{2}$ font timsó a fuvókhöz 12 d.
 Töltőhordó 24 d.
 1 fuvó megkenése és kijavítása 30 d.
 2 trügel 8 denár.

Az összes kiadás a hámorra és hegyre 694 f. 39 d.
 Az összes kiadás a wogra (mérőházra) 993 f. 32 d.

X. Az 1604. évre átvitt restantiák.

55 f. 74 d. készpénz.	$\frac{1}{2}$ mázsa nehezék.
110 mázsa vas.	$\frac{1}{4}$ mázsás »
600 zollschin.	Két 15 fontos nehezék.
200 középsin.	Egy 10 » »
100 jósin.	» $\frac{1}{2}$ » »
1 mázsa acél.	» 7 » »
10 mázsa ólom.	» 6 » »
11 » gelét.	» 4 » »
45 font 5 nehezék faggyu.	» 2 » »
16 köből zab.	Két 1 » »
1 » » »	» $\frac{1}{4}$ » »
7 drb nehezék mindenik 1 mázsa.	
1 kis mérő.	
1 nagy »	
1 ólom „hacke“.	

A hámorbeli eszközök és szerszámok:

Mind a II. alatt elsoroltak.

A kis kovácsműhelyben:

Mind a III. alatt elsoroltak.

A hámor körül és a hegyen is ugyanazok, melyek előbb, csak a számuk változik némileg.

2 vert, vasazott „hil“ a köhordáshoz.

1 uj meritő.

2 uj pár saroglya.

1 szénkosár.

2 uj töltő hordó stb.

Aláírva a kiküldött felülvizsgálók:

Láng György mészáros

és Gerstmayer Mátyás.

Kassa v. levéltára 5048. sz.

Némethöl: *Kerekes György.*